

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-24>

УДК (005.334*COVID-19+355.18):(658.14/.17*ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»)

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 ТА ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ НА ФІНАНСОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ НА ПРИКЛАДІ ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE FINANCIAL ACTIVITIES OF MINING AND METALLURGY COMPANIES AS AN EXAMPLE OF PJSC «ARCELORMITTAL KRYVIY RIH»

Неізнєстна Олена Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент,
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6135-6524>

Рубан Карина Вадимівна

магістрант,
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-0019-7479>

Neizviestna Olena, Ruban Karyna

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky

Наукова стаття являє собою оригінальне дослідження впливу пандемії COVID-19 та збройної агресії росії на фінансову діяльність підприємств гірничо-металургійної галузі. В ході дослідження визначено, що пандемія COVID-19 викликала призупинення розвитку значної частини світової економіки і гірничо-металургійна галузь не стала винятком. Підприємства цієї галузі повинні були довести свою здатність долати складні виклики, продовжувати забезпечувати виробничий процес, реалізовувати ключові інвестиційні проєкти. Вплив пандемії COVID-19 на показники фінансової діяльності підприємств був оцінений авторами на прикладі найбільшого гіганта ГМК України – ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». За результатами дослідження авторами узагальнено інструменти, що необхідно використовувати на даному етапі в контексті можливих шляхів контролю та стримування виявлених фінансових ризиків.

Ключові слова: пандемія, воєнна агресія, гірничо-металургійна галузь, фінансовий звіт діяльності, матриця оцінки ризиків.

This article is an original study of the impact of the COVID-19 pandemic and Russia's armed aggression on the financial activities of mining and metals companies. The study found that the COVID-19 pandemic has caused the suspension of a significant part of the global economy, and the mining and metals industry is no exception. Companies in this industry had to prove their ability to overcome difficult challenges, continue to ensure the production process, and implement key investment projects. The study was based on statistical information provided by the World Steel Association. The armed aggression of the Russian Federation has added new threats to the dynamics of Ukraine's mining and metals industry. In addition to the pandemic and the consequences of armed aggression, Ukrainian mining and metals companies face a list of other new global challenges, such as uncertainty about future production planning, climate change, global warming, the fight against counterfeit products, falling demand for metals and bulk cargo in regions with a slump in economic activity, etc. The impact of the COVID-19 pandemic on the financial performance of enterprises was assessed by the authors on the example of the largest giant of the Ukrainian mining and metals industry, ArcelorMittal Kryvyi Rih. The analysis showed that, in general, Ukrainian mining and metals companies had a financial safety margin despite the COVID-19 pandemic, but military operations

have already had a negative impact – production of key products has stopped at 30% of the target. In order to manage risks in the mining and metals industry, it is necessary to outline a strategy and an action plan both in a specific risk situation and in a situation that may arise from an existing risk. The authors propose to compile a matrix for assessing the risks that will have the greatest impact on the financial condition of an enterprise. The proposed risk assessment matrix for PJSC "ArcelorMittal Kryvyi Rih" will provide an opportunity to emphasize a solution that will increase the value and competitiveness of the enterprise or obtain other economic or social benefits. As for PJSC "ArcelorMittal Kryvyi Rih", the drivers of its further high economic activity will be both internal and external demand for the company's products. Based on the results of the study, the authors summarize the tools that should be used at this stage in the context of possible ways to control and contain the identified financial risks.

Keywords: pandemic, military aggression, mining and metallurgical industry, financial report, risk assessment matrix.

Постановка проблеми. Реальний сектор економіки забезпечує стійкий соціально-економічний розвиток України, оскільки створює понад третини валової додаткової вартості економіки. Під впливом пандемії COVID-19 саме в ньому набули розвитку найбільш руйнівні кризові тенденції. Так, за підсумками лише 2020 р. падіння виробництва у промисловості становило 5,2% [1]. Гірничо-металургійна галузь не стала винятком. Її підприємства повинні були довести свою здатність долати складні виклики, продовжувати забезпечувати виробничий процес, отримувати прибуток і реалізовувати ключові інвестиційні проекти. У 2022 році ситуація для гірничо-металургійних підприємств України погіршилася ще і внаслідок збройної агресії з боку російської федерації.

Саме тому важливо дослідити сучасні умови і потенціал функціонування підприємств гірничо-металургійної галузі, виявити проблеми, що стримують їх розвиток, а також оновити представлення про можливі ризики та приділити більше уваги проблематиці удосконалення підходів до реагування на ризики, які впливають на фінансові показники діяльності підприємств, що обумовило вибір мети і завдань дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Потреба в дослідженні питань фінансового стану підприємств гірничо-металургійного комплексу (ГМК) не викликає сумніву через зростання нестабільності зовнішнього економічного середовища та постійну появу нових ризиків. Проблематиці діяльності підприємств ГМК присвячено праці А. А. Супруна [2], О. В. Гончарук, Т. Б. Ігнашкіної, В. Ю. Броннікової [3], Л. В. Лебедевої і В. А. Романенко [4] та ін. Потужні дослідження ведуться Національним інститутом стратегічних досліджень [1; 5]. Не дивлячись на значну увагу до даної проблематики, оцінювання впливу пандемії COVID-19 та збройної агресії росії на фінансову діяльність підприємств гірничо-металур-

гійної галузі не проводилось, тому дана тематика є актуальною на сьогодні.

Метою дослідження є оцінювання впливу пандемії COVID-19 та збройної агресії росії на фінансову діяльність підприємств гірничо-металургійної галузі на прикладі ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Виклад основного матеріалу дослідження. Ситуація в економіці України у 2022 році перебувала під впливом розповсюдження пандемії COVID-19 на тлі поширення нових штамів коронавірусу, триваючої кампанії вакцинації та зростаючого рівня адаптації українського суспільства до існування в нових умовах, пов'язаного зі збройною агресією російської федерації на території України.

ГМК становить основу розвитку економіки України та її фінансово-економічної безпеки. Більше 85% продукції ГМК йде на зовнішній ринок [6], що забезпечує приплив іноземної валюти у вигляді експортної виручки. Напрямок розвитку підприємств гірничо-металургійної галузі відбувається у взаємозв'язку з глобальними тенденціями, серед яких варто виділити наступні:

– відбувається зміщення центрів виплавки й торгівлі металом до Азійського регіону на чолі з Китаєм, що пов'язано із суттєвими змінами структури виробництва й споживання металургійної продукції (зростання імпорту продукції ГМК до арабських країн та певний спад таких металургійних регіонів, як ЄС, СНД, та Північна Америка);

– перевищення виплавки металургійної продукції порівняно з рівнем її споживання, наслідком чого є загострення конкуренції серед країн-лідерів, таких як Китай, Індія, Японія, що вимагає від України нових рішень щодо виробництва і збуту продукції гірничо-металургійної галузі;

– підвищення здатності гірничо-металургійної галузі до інновацій (застосування 4R підходу робить металургійну продукцію, осо-

бливо сталь, незмінним матеріалом у циркулярній економіці).

Світова пандемія коронавірусу уповільнила економічну динаміку та поглибила перераховані глобальні процеси. Карантин призвів до зниження загального попиту на промислову продукцію, викликав падіння світових цін на сировину, сприяв появі логістичних проблем, що спричинило скорочення обсягів виробництва та експортної діяльності, звільнення частки працівників на промислових підприємствах або переведення їх в режим простою.

Аналізуючи ситуацію на світовому ринку гірничо-металургійної продукції відповідно до даних Світової асоціації виробників сталі (World Steel Association) [7] по 66 країнам, на які в 2021 році припадало приблизно 99% світового виробництва первинної (необробленої) сталі можна зробити висновки, що Китай, Індія та Японія утримують лідируючі позиції, в той час, як США поступились 4 місцем у рейтингу. Серед країн, що займаються виплавою та торгівлею металом на ринку гірничо-металургійної галузі, сукупна частка 15 лідерів країн-виробників сталі перевищувала 90% світового виробництва цього товару. У таблиці 1 наведена 15-ка лідерів

країн виробників гірничо-металургійної продукції станом на 2020–2021 роки.

Як видно з таблиці 1, Китай посідає лідируючі позиції протягом досліджуваного періоду з обсягом виробництва у 2021 році 1053,0 млн тонн. В порівнянні з 2020 р. обсяг виробництва гірничо-металургійної продукції збільшився на 5,2%. Україна, згідно рейтингу, посідає 11 місце в 2021 році, а у 2020 році – 13 місце, залишивши позаду Італію та Тайвань, які станом на 2020 рік займали 11 та 12 позиції відповідно. Обсяг виробництва гірничо-металургійної продукції в Україні у 2021 р. становив 20,6 млн тонн на рік, однак у порівнянні з 2020 роком обсяг зменшився на 1,1%, в той час, як обсяг виробництва в Італії зменшився на 12,9%, а у Тайвані на 6,3%. Наведене розташування провідних виробників продукції ГМК свідчить про те, що металургійна галузь України на глобальному ринку не має домінуючого становища та має відбутись її певна адаптація до зовнішньої кон'юнктури, яку диктують більш вагомні учасники. Оскільки економіка України є відкритою та залежною від експорту та цін на сировину її гірничо-металургійна галузь миттєво формує негативну реакцію на дію глобальних факторів.

Таблиця 1

Топ 15 країн-виробників гірничо-металургійної продукції за 2020–2021 рр., млн тонн

№ в 2021 році	№ в 2020 році	Країна	Виробництво у 2022 році (млн тонн)	Зміна обсягу виробництва порівняно з 2021 р. %	Виробництво душу населення, кг	Частка у світовому виробництві, %	Експорт сталевих продукції, млн тонн
1	1	Китай	1053,0	5,2	731,6	57,57	63,7
2	2	Індія	99,6	-10,6	72,2	5,44	13,4
3	3	Японія	83,2	-16,2	657,8	4,55	33,1
5	4	США	72,5	-17,2	219,6	3,97	7,3
6	6	Південна Корея	67,1	-6,0	1309,2	3,67	30,0
7	8	Туреччина	35,8	6,0	424,0	1,96	19,7
8	7	Німеччина	35,7	-10,0	425,6	1,95	24,1
9	9	Бразилія	31,0	-4,9	145,7	1,69	12,7
10	10	Іран	29,0	13,4	345,6	1,59	1,1
11	13	Україна	20,6	-1,1	471,4	1,13	15,6
12	12	Тайвань	20,6	-6,3	863,7	1,12	11,3
13	11	Італія	20,2	-12,9	334,1	1,10	17,9
14	15	В'єтнам	19,5	11,6	200,3	1,07	5,2
15	14	Мексика	16,9	-8,3	130,7	0,92	5,1

Джерело: складено авторами за даними [8]

Збройна агресія російської федерації додала нових загроз динаміці розвитку ГМК України:

1. Перекрились шляхи збуту продукції для гірничо-металургійних підприємств України. Біля 65% експорту продукції підприємств ГМК здійснювалась морським шляхом і блокада портів ускладнила транспортування готової продукції.

2. Значна кількість металургійних підприємств опинилися на межі бойових зіткнень – Маріуполь, Запоріжжя, пізніше Кривий Ріг. МК «Азовсталь» та ПРАТ «ММК ім. ІЛЛІЧА» взагалі втратили свої активи.

3. Руйнування критичної інфраструктури призвело до дефіциту енергоресурсів, внаслідок чого підприємства металургії продовжили працювати в межах виділених квот на енергоспоживання, але вимушені були згорнути частину виробництва.

Окрім пандемії та наслідків збройної агресії для підприємств гірничо-металургійного комплексу України існує перелік й інших нових світових викликів, таких як невизначеність щодо планування виробництва у подальшому, кліматичні зміни, глобальне потепління, боротьба з контрафактною продукцією, падіння попиту на метали та насипні вантажі в регіонах з просадкою економічної активності, тощо. Поширення коронавірусу та воєнний стан на території України додатково негативно вплинули на ціни на металопродукцію та сировину, які знижувалися ще

у 2019 році, а в 2022 році посилили падіння. Так, TOP-10 ризиків 2022 року для гірничо-металургійного комплексу України наведені у таблиці 2.

Така ситуація змушує швидше задуматися як про заходи реагування на серйозні потрясіння, так і про плани по відновленню і трансформації роботи підприємств у майбутньому.

За даними ВО «Укрметалургпром» [10] протягом 2022 року металургійні підприємства України виробили 6,26 млн. т сталі, що на 70,7% менше показника 2021 року; 6,3 млн т чавуну, що на 69,8% менше показника 2021 року; 5,3 млн т прокату, що на 72% менше показника 2021 року (рис. 1).

Також, Україна у 2022 році експортувала на 45,9% менше тон залізної руди порівняно із 2021 роком, у грошовому виразі експорт зменшився на 57,8% [10]. Причинами такого катастрофічного падіння є, як вже зазначалося, удорожчання логістики, світове скорочення попиту на продукцію через побоювання рецесії, і найголовніше те, що гірничо-металургійні підприємства опинилися на межі бойових зіткнень – Маріуполь, Запоріжжя, пізніше Кривий Ріг.

У Кривому Розі розташований найбільший гігант ГМК України – а саме ПРАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Доцільно дослідити, чи насправді вплинула пандемія COVID-19 та умови, що пов'язані зі збройною агресією Російської Федерації, на показники фінансової діяльності підприємства. Для порівняння

Таблиця 2

**TOP-10 ризиків, які були актуальні
для гірничо-металургійного комплексу України у 2022 році**

№	Ризик
1	Посилення інтенсивності військових дій на території України зі сторони російської федерації
2	Ймовірність зменшення попиту на продукцію не лише в Україні, а й в інших регіонах світу, окрім Китаю
3	Зупинка виробництва в наслідок пандемії коронавірусу
4	Звуження зовнішньо-економічної політики держави в частині підтримки виробництва внутрішніх товарів та послуг
5	Підвищення ренти на добування залізної руди та збереження дисбалансу цін на залізородну сировину
6	Загострення екологічної ситуації
7	Загострення боротьби з контрафактною продукцією
8	Підвищення тарифів на залізничні перевезення
9	Повне відключення від енергоспоживання
10	Брак кваліфікованої робочої сили у зв'язку із мобілізаційними заходами

Джерело: складено авторами за даними [9]

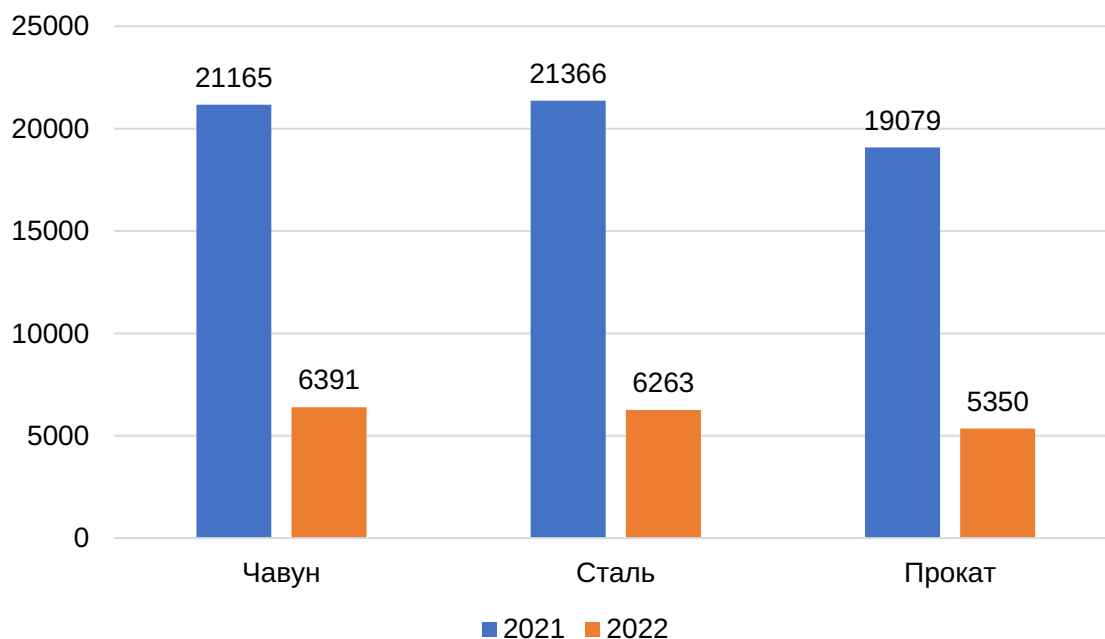

Рис. 1. Оперативні показники діяльності металургійних підприємств України за 12 місяців 2021 та 2022 р., тис. т

Джерело: складено авторами за даними [10]

візьмемо ще одне підприємство, що також має вплив на розвиток металургійної галузі – ТОВ «Метінвест Холдинг».

Відповідно до проведеного дослідження оцінки фінансової стійкості підприємств ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та ТОВ «Метінвест Холдинг» (табл. 3), можемо стверджувати, що такі їх показники, як коефіцієнт фінансової незалежності (автономії), коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт заборгованості, показник відношення заборгованості до власного капіталу (коефіцієнт фінансового ризику) знаходяться у межах рекомендованих граничних величин. Викликає занепокоєння лише показник відношення заборгованості до власного капіталу по ТОВ «Метінвест Холдинг».

Згідно табл. 3 та проведених досліджень стосовно фінансової стійкості аналізованих підприємств видно, що показник відношення заборгованості до власного капіталу (коефіцієнт фінансового ризику) для ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» становить лише 0,609 у 2021 році, натомість у ТОВ «Метінвест Холдинг» – 2,997. У 2022 р. даний показник становить 0,451 для ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та 3,07 для ТОВ «Метінвест Холдинг». У даного підприємства граничне значення показника перебільшено, що свідчить про високу залежність ТОВ «Метінвест Холдинг» від зовнішніх запо-

зичень. Значення даного показника нижче 1,0 (що і демонструє ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг») розглядаються як відносно безпечні, тоді як співвідношення 2,0 або вище будуть вважатися ризикованими.

Щодо ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», то драйверами його подальшої високої економічної активності виступатиме як внутрішній, так і зовнішній попит на продукцію підприємства. Так, ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» у першому півріччі 2021 року виробило 2,5 млн тонн чавуну (проти 2,6 млн тонн у 2020-му), 2,4 млн тонн сталі (проти 2,6 млн тонн у 2020-му) та 2,2 млн тонн прокату (проти 2,3 млн тонн у 2020-му). Щодо показників 2022 р., то виробництво основних видів продукції зупинилось на рівні 90–95% від планових показників.

Але що можуть зробити керівники галузевих компаній сьогодні, щоби підготуватися до невизначеності завтрашнього дня? Які стратегічні рішення слід виробити, щоб підприємство стабільно прибутково працювало через 5, 10 та 20 років? З метою управління ризиками на підприємствах гірничо-металургійної галузі необхідно окреслити стратегію та план дій як у конкретній ризиковій ситуації так й у ситуації, що може виникнути із вже існуючого ризику. Розробка та впровадження конкретної стратегії надасть можливість виокремити такий варіант рішення, який сприятиме зрос-

Таблиця 3

**Показники фінансової стійкості ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»
та ТОВ «Метінвест Холдинг» за 2021–2022 рр.**

Назва	Граничне значення	Станом на 31.12.							
		АМКР		Відхилення		МЕТІНВЕСТ		Відхилення	
		2021	2022	Абс.	Темп приросту (%)	2021	2022	Абс.	Темп приросту (%)
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	>=0,5	0,622	0,689	0,067	10,8	0,5	0,48	-0,02	-4,0
Коефіцієнт фінансової залежності	1,67-2,5	1,609	1,451	-0,158	-9,8	1,997	2,07	0,07	3,66
Коефіцієнт заборгованості	1	0,378	0,311	-0,067	-17,7	0,5	0,48	-0,02	-4,0
Відношення заборгованості до власного капіталу	<2	0,609	0,451	-0,158	-25,9	2,997	3,07	0,07	2,44

Джерело: складено авторами за даними [11; 12]

танню вартості та забезпеченню конкурентоспроможності підприємства або отриманню іншого економічного чи соціального ефекту.

Металургійна криза, яка почалася у 2019 через пандемію та продовжується у 2022–2023 рр. воєнним станом у країні, дає підстави для визначення основних джерел фінансових ризиків для підприємств у 2023 р., що доцільно представити у вигляді матриці (табл. 4).

Відповідно до дослідження наведених ризиків існують ризики менш передбачувані,

динамічного характеру, які чітко не ідентифікуються і можуть змінювати джерела формування ризиків, механізми їх поширення та наслідки впливу.

Динамічні ризики наразі формуються та можуть вплинути на діяльність ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», навіть як нові глобальні тренди (табл. 5).

Наведені ризики можуть спричинити «шок» для економічної діяльності ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» у будь-який рік із середньострокової перспективи з різною вірогід-

Таблиця 4

Матриця оцінки потенційного фінансового ризику та імовірності банкрутства підприємств за можливими джерелами їх виникнення у 2023 р.

Потенційний фінансовий ризик	Високий (> 66% втрати прибутку)		Надзвичайні ситуації спричиненні воєнними діями	Відсутність ефективного стратегічного планування та системи бюджетування
	Середня (33–66% втрати прибутку)		Зниження обсягів виробництва, зменшення попиту на продукцію, зниження продажів	Зниження оборотних активів і проблеми з грошовим потоком
	Низький (< 33% втрати прибутку)	Надзвичайні ситуації (кліматичні та екологічні)		
		Низька (< 33%)	Середня (33–66%)	Висока (> 66%)
Імовірність настання банкрутства				

Джерело: складено авторами

Таблиця 5

Матриця оцінки ризиків ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

№	Ризик / Явище	Оцінка впливу у разі реалізації ризику / явища і економічні наслідки	Шок припущення / Результати оцінки*
1	Припинення співпраці із суб'єктами господарювання російської федерації	Помірний. Суттєве зменшення обсягу зовнішньої торгівлі, збільшення витрат на логістику ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».	Суттєве зменшення виручки від реалізації продукції. Втрата 5 в.п. обсягів виручки від реалізації.
2	Тиск на валютний ринок в частині девальвації гривні та формування негативних очікувань щодо інвестиційних процесів в цілому в наслідок збройної агресії	Помірний. Збільшення експортних надходжень для ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», але в умовах недофінансування інвестиційних процесів.	Різкі коливання валют завжди викликають стресові ситуації. Для підприємств гірничо-металургійного комплексу валютний ризик повною мірою реалізувався в 2019 році, коли національна валюта укріпилася майже на 9%. Але в 2023 році більш імовірною є ситуація з девальвацією гривні, ніж з ревальвацією.
3	Збереження низької кредитної активності комерційних банків у реальному секторі	Помірний. Дефіцит фінансових ресурсів, що стримуватиме розвиток ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та, відповідно, звужуватиме його ділову активність	Втрата 2 в.п. кредитних ресурсів у структурі фінансування капітальних інвестицій у майбутньому для ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Менеджмент підприємства розглядає можливість консервації низки інвестиційних проектів до визначення ситуації з пандемією та воєнним станом.
4	Посилення неплатоспроможності суб'єктів економічної діяльності	Високий. Скорочення рівня зайнятості та зростання кількості безробітних внаслідок скорочення штатів підприємства ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Зменшення заробітних плат та/або підвищення рівня цін на виготовлену продукцію з метою покриття боргових зобов'язань. Зупинка доменних печей та сталеплавильних агрегатів	Цей ризик завжди супроводжуватиме діяльність підприємства, і вплив його завжди розцінюватиметься як катастрофічний. Скорочення виробництва на 10 в.п.

Джерело: складено авторами

ністю та ступенем впливу, а також можуть стати чинниками, що призведуть до відхилення доходів від запланованих показників.

Повне представлення інформації про наявні фінансові ризики досліджуваного підприємства підвищує ступінь обґрунтованості рішень і створює підґрунтя для вжиття адекватних заходів, спрямованих на мінімізацію можливого негативного впливу на фінансові

показники та забезпечення повного і вчасного фінансування основних зобов'язань ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Можливим шляхом контролю та стримування наведених ризиків є страхування. На утримання страховим компаніям можуть бути передані: майнові і технічні ризики; ризики, пов'язані з персоналом (від медичних страховок до страхування відповідальності);

більшість ризиків, пов'язаних з відповідальністю (в тому числі і з екологічною відповідальністю).

Проте, варто зазначити, що не всі ризики підлягають страхуванню. Серед ідентифікованих ризиків це валютний ризик. Також слід звернути увагу на зростання впливу кіберризиків на усі сторони діяльності промислових підприємств. Для підприємств гірничо-металургійної галузі використання інструменти фінансового ринку, таких як форвардні, ф'ючерсні контракти, хеджування є ускладненим з багатьох позицій, і це потребує окремих детальних досліджень.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження дозволяє стверджувати, що економічна ситуація для підприємств гірничо-металургійної галузі України на фоні триваючого карантину внаслідок пандемії COVID-19 у 2022 році набула нового невизначеного характеру з початком збройної агресії російської федерації.

Відповідно до проведених розрахунків фінансових показників діяльності підприємства ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» ситуація збереження високої витратності виробництва на тлі помірних темпів зростання цін на основні експортні позиції в умовах мінімальної різниці між ціною та собівартістю

виготовленої продукції, більшої енергомісткості та матеріаломісткості виготовленої продукції, призведе до того, що отримані кошти, в основному, спрямовуватимуться на забезпечення поточних потреб, зокрема оплати праці, темпи зростання якої будуть дещо нижчими за очікуваний плановий рівень. За таких умов варто посилити політику раціоналізації витрат з метою забезпечення конкурентоспроможності продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, намагатись отримати європейські сертифікати на свою продукцію, та переорієнтуватися на поставки в Європу.

До початку російської агресії проти України ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» озвучував амбіційні плани розвитку своїх активів, але зараз є зрозумілим, що головний план – продовжити роботу збережених потужностей і виробництв. З цієї метою необхідно окреслити стратегію та план дій як у конкретній ризиковій ситуації, так і ситуації, що може виникнути, впливаючи з вже існуючого ризику. Запропонована матриця оцінки ризиків ПрАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» надасть можливість підкреслити такий варіант рішення, який сприятиме зростанню вартості та забезпеченню конкурентоспроможності підприємства або отриманню іншого економічного чи соціального ефекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Реальний сектор економіки України в умовах системних викликів : аналіт. доп. / [Собкевич О. В., Шевченко А. В., Русан В. М. та ін.] : за заг. ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2021. 83 с.
2. Супрун А. А., Супрун А. А. Ризики в діяльності підприємств гірничо-металургійного комплексу: види, методи оцінки та фінансування. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. Том 31 (70). № 3. С. 95–101 DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-3-51>
3. Гончарук О. В., Ігнашкіна Т. Б., Броннікова В. Ю. Сучасний стан гірничо-металургійного комплексу України: чинники, тенденції й результати. *Ефективна економіка*. 2020. № 9. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.9.60>
4. Лебедева Л. В., Романенко В. А. Виклики COVID-19 для промисловості України та країн ЄС. *Ефективна економіка*. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2021/85.pdf
5. Україна після коронакризи – шлях одужання : наук. доп. Я. А. Жаліло (кер. ав. кол.), Я. Б. Базиліюк, С. В. Ковалівська, О. О. Коломієць та ін.; Національний інститут стратегічних досліджень. Київ : НІСД, 2020. 304 с.
6. «Пульс» металургії визначають зовнішні ринки. *Голос України*. URL: <http://www.golos.com.ua/article/275197>
7. World Steel Association AISBL. URL: <https://worldsteel.org/media-centre/pressreleases/2023/december-2022-crude-steel-production-and-2022-global-totals/>
8. Глобальна виплавка сталі у 2021 році зросла на 4%. GMK center. Офіційна сторінка. URL: <https://gmk.center/ua/news/globalna-viplavka-stali-u-2021-roci-zrosla-na-4/>
9. Григоренко Ю. Ризики-2020: чого очікувати металургам від прийдешнього року. GMK CENTER : веб-сайт. URL: <https://gmk.center/posts/riski-2020-chego-ozhidat-metallurgam-ot-nastupajushhego-goda/>
10. Укрметалургпром. Офіційна сторінка. URL: <https://www.ukrmetprom.org/rezultati-diyalnosti-metallurgiynoi-14/>
11. Звіти та результати. Метинвест. URL: <https://metinvestholding.com/ru/investor/reportresults>
12. ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Річна звітність. URL: <https://ukraine.arcelormittal.com/index.php?id=300>

REFERENCES:

1. Sobkevych, O. V., Shevchenko, A. V., Rusan, V. M. et al. (2021) Real'nyj sektor ekonomiky Ukrainy v umovakh systemnykh vyklykiv [The real sector of the economy of Ukraine in the minds of systemic challenges]. Kyiv: NISD. [in Ukrainian]
2. Suprun, A. A., & Suprun, A. A. (2020) Ryzyky v diial'nosti pidpriemstv hirnycho-metallurhijnoho kompleksu: vydy, metody otsinky ta finansuvannia [Risks in the activity of enterprises of the mining and metallurgical complex: types, methods of assessment and financing.] *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriya: Ekonomika i upravlinnia. – Scientific notes of TNU named after V.I. Vernadskyi. Series: Economics and management*, vol. 31 (70), no. 3, 95–101. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-3-51> [in Ukrainian]
3. Honcharuk, O. V., Ihnashkina, T. B., & Bronnikova, V. Yu. (2020). Suchasnyj stan hirnycho-metallurhijnoho kompleksu Ukrainy: chynnyky, tendentsii j rezul'taty [The current state of the mining and metallurgical complex of Ukraine: factors, trends and results]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, vol. 9. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.9.60> [in Ukrainian]
4. Lebedeva, L. V., & Romanenko, V. A. (2021). Vyklyky COVID-19 dlia promyslovosti Ukrainy ta krain YeS [Challenges of COVID-19 for the industry of Ukraine and EU countries]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, vol. 6. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.6.83> [in Ukrainian]
5. Zhalilo, Ya. A., Bazyluk, Ya. B., Kovalivs'ka, S. V., Kolomiiets' O. O. et al. (2020). Ukraina pislia koronakryzy – shliakh oduzhannia [Ukraine after the corona crisis – the path to recovery]. Kyiv: NISD. [in Ukrainian]
6. «Pul's» metallurhii vyznachaiut' zovnishni rynky (2016) [The "pulse" of metallurgy is determined by foreign markets]. Available at: <http://www.golos.com.ua/article/275197>
7. World Steel Association AISBL (2022). Available at: <https://worldsteel.org/media-centre/pressreleases/2023/december-2022-crude-steel-production-and-2022-global-totals/>
8. Hlobal'na vyplavka stali u2021rotsi zrosla na 4%.(2022) [Global steel production increased by 4% in 2021]. Available at: <https://gmk.center/ua/news/globalna-viplavka-stali-u-2021-roci-zrosla-na-4/>
9. Hryhorenko Yu. (2019) Ryzyky-2020: choho ochikuvaty metallurham vid pryjdeshn'oho roku [Risks-2020: what metallurgists can expect from the coming year]. Available at: <https://gmk.center/posts/riski-2020-chego-ozhidat-metallurgam-ot-nastupajushhego-goda/>
10. Ukrmetallurhprom. Ofitsijna storinka.[Ukrmetallurhprom. Official page]. Available at: <https://www.ukrmetprom.org/rezultati-diyalnosti-metallurgijnoi-14/>
11. Zvity ta rezul'taty. Metynvest [Reports and results. Metinvest]. Available at: <https://metinvestholding.com/ru/investor/reportresults>
12. PAT «ArcelorMittal Kryvyj Rih». Richna zvitnist' [ArcelorMittal Kryvyi Rih PJSC. Annual reporting]. Available at: <https://ukraine.arcelormittal.com/index.php?id=300>